SAKSBEHANDLER
Ingunn Holm

VÅR DATO
26.11.2026

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
20/10213-7

DERES REF.

DERES DATO

Alta historielag
Altaveien 19
9518 ALTA

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse - KULA - Finnmark fylke - høring

Vi viser til tidligere utsendt informasjon fra Troms og Finnmark fylkeskommune, datert 22.9.2020, og Riksantikvaren, datert 16.12.2021, med informasjon om prosjektet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) og arbeidet med utvelgelse av landskap i Finnmark. Videre viser vi til dialog- og innspillsmøter med kommunene med foreslåtte KULA-områder 18., 19. og 20. januar 2022.

Riksantikvaren sender nå utkast til rapport for *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse* i Finnmark på høring. Det er i alt forslag om 15 landskap i 11 kommuner. Vi ber om innspill til høringsutkastet innen **1. mars 2027**.

Høringsutkastet sendes til de kommunene der vi foreslår landskap, til offentlige myndigheter på regionalt nivå, næringsorganisasjoner, museer og frivillige organisasjoner.

KULA Finnmark er en oversikt som skal vise mangfoldet av landskap i fylket og i landet. Oversikten skal først og fremst være et kunnskapsgrunnlag for forvaltningen i kommunene og hos andre myndigheter. KULA-oversikten er ikke en verneplan og landskapene blir ikke fredet. Oversikten kan bidra til økt kunnskap og bevissthet om verdiene i landskapene, og være til nytte i arealplanlegging og forvaltning.

Finnmark fylkeskommune og Sametinget har foreslått områder og utarbeidet beskrivelser. Riksantikvaren har arbeidet videre med forslaget og står ansvarlig for utvalget som nå sendes på høring.

Høringsforslaget omfatter følgende 15 landskap, fra øst til vest i fylket:

1. Steilneset, Vardø kommune
2. Kiberg, Vardø kommune
3. Skallelv, Vadsø kommune
4. Pasvik, Sør-Varanger kommune
5. Ceavccageaðge/Mortensnes, Nesseby kommune
6. Finnkongkeila, Gamvik kommune
7. Slettnes, Gamvik kommune
8. Deatnu/Tanaelva, Tana kommune
9. Goarahat og Sandvikhalvøya, Porsanger kommune
10. Skáiddeduottar, Porsanger kommune
11. Ássebákti, Karasjok kommune
12. Forsøl-Kvaløya, Hammerfest kommune
13. Kåfjord, Alta kommune
14. Stilla, Alta kommune
15. Ingøy, Måsøy kommune

Landskapene er beskrevet og vist på kart i høringsutkastet som kan hentes ned fra følgende nettadresse: https://hdl.handle.net/11250/5600722

Formålet med oversikten og betydningen det har for kommunene
Klima- og miljødepartementet har bedt Riksantikvaren om å lage en landsomfattende oversikt over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Intensjonen er å få bedre oversikt over og bidra til å ivareta nasjonalt viktige landskap. Arbeidet følger opp Europarådets landskapskonvensjon, som Norge har godkjent. Konvensjonen legger vekt på at landskap er en felles ressurs som må sikres gjennom målrettet planlegging, forvaltning og vern. For å kunne gjøre dette på en god måte, er det blant anna behov for å kartlegge og prioritere landskap. Kulturmiljøforvaltningen har et særlig ansvar for å ha oversikt over og velge ut kulturhistorisk viktige landskap.

Oversikten vil være et sentralt kunnskapsgrunnlag og skal signalisere tidlig og tydelig hvilke landskap det bør tas særlige hensyn til i areal- og sektorplanlegging. Slik vil kulturmiljøforvaltningen være mer forutsigbar for kommuner og sektormyndigheter i deres arealplanlegging og forvaltning av landskap. Målet er å medvirke til en god forvaltning av landskap generelt, og de nasjonalt viktige landskapene spesielt.

Landskapet har alltid vært i endring, men omfanget og tempoet i endringene øker. Forvaltningen av de kulturhistoriske sporene i landskapet er derfor mer utfordrende enn tidligere. Samtidig er landskapet med sine historiske verdier en ressurs for samfunnet. Det signaliserer ikke at endring er uønsket i disse områdene. Målet er at oversikten skal bidra til at kommuner og andre har et bevisst forhold til kvalitetene i

landskapet og til landskapsendringer når landskapene planlegges og forvaltes. Slik kan det som er karakteristisk og verdifullt, føres videre og styrkes.

Kommunen er gjennom sin arealplanlegging den viktigste forvalteren av landskap, og kommunene har en sentral rolle i å ta vare på verdiene i disse landskapene. Det er et mål at kommunene forvalter landskapene med egne virkemidler, der plan- og bygningsloven er viktigst. Et hovedtiltak er at landskapene blir tatt vare på i kommuneplanens arealdel og legges inn som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap med retningslinjer. I tillegg bør det utarbeides generelle bestemmelser for landskapene. Kommunene kan gjennom aktiv planlegging og forvaltning bidra til å utvikle landskapene sine som en ressurs for innbyggerne og som grunnlag for næringsutvikling, for eksempel reiseliv.

Riksantikvaren forventer videre at andre myndigheter tar hensyn til landskapene i sine planer og tiltak. De ulike sektorene skal legge oversikten til grunn i planlegging og gjennomføring av store tiltak, for eksempel utbygging av veier, kraftutbygging m.m. Oversikten skal være et verktøy også for regional kulturmiljøforvaltning, blant annet i forbindelse med innspill til kommunal- og regional arealplanlegging, og i samarbeidet med ulike sektormyndigheter. Vi håper at oversikten vil bidra til å styrke tidlig dialog mellom kommunene og den regionale kulturmiljøforvaltningen i plansaker, slik at man kan unngå konflikter om arealbruk i de utvalgte områdene.

De faglige rammene

Når rapporten for Finnmark nå sendes på høring, er oversikten ferdig i alle norske fylker. Landskapene som blir valgt ut forteller historier om det enkelte fylket og om landet som helhet. De gir oss kunnskap om levekår, bosetting, arbeidsliv og ressursbruk i fortiden, og viser samspillet mellom naturgitte og menneskeskapte elementer og hvordan landskapet har endret seg. Samtidig har landskapene viktige verdier knyttet til opplevelser.

KULA-oversikten skal omfatte landskap i rurale områder, det vil si utenfor byer og tettsteder og områder som er preget av nyere industri og moderne infrastruktur. Jordbrukslandskap blir vektlagt, men også andre landskapstyper er med. Dette er hovedlinjene i den tematiske avgrensingen, men i noen tilfeller vil for eksempel mindre tettsteder kunne inngå for å få en forståelig grense for landskapet. Oversikten er en del av *Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse*, som er en oversikt og et kunnskapsgrunnlag som skal sikre bærekraftig forvaltning av kulturmiljø i byer og tettsteder, og i landskap av nasjonal interesse. Mer informasjon om denne oversikten er å finne på Riksantikvarens hjemmeside om kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse (https://www.riksantikvaren.no/oversikt-over-kulturmiljo-og-landskap-av-nasjonal-interesse/) .

Andre satsinger, oversikter og registre

KULA-områdene kan inngå i andre typer satsinger, registre eller oversikter, enten i sin helhet eller deler av området.

Noen av de foreslåtte områdene er delvis eller i sin helhet pekt ut som særlig verdifulle i den nasjonale registreringen av verdifulle kulturlandskap i 1994. KULA-arbeidet bygger slik på tidligere landskapsarbeid i Finnmark.

Goarahat og Sandvikhalvøya i Porsángu/Porsanger/Porsanki er et landskap som også er med i satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL). Riksantikvaren har valgt å ta med dette i forslaget til KULA-oversikten fordi det er kulturhistorisk viktig i en nasjonal sammenheng, og derfor bør inngå i Riksantikvarens oversikt. KULA og UKL har ulik innretning: UKL er en økonomisk tilskuddsordning og et samarbeid mellom landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltningen. Den langsiktige satsingen legger opp til aktiv brukermedvirkning og deltakelse. KULA er kulturmiljøforvaltningens kunnskapsgrunnlag med oversikt over nasjonalt viktige landskap, og et signal til kommunal planlegging og sektorplanlegging.

Deler av landskapsvernområder og andre naturvernområder, samt freda kulturminner, inngår også i noen av KULA-landskapene. For disse gjelder egne verneforskrifter og fredningsbestemmelser.

Sää′msijdd/Skoltebyen/Kolttakylä i Neiden i Sør-Varanger er fredet etter kulturminneloven § 20 som et nasjonalt viktig kulturmiljø og er med i UKL-ordningen. De kulturhistoriske interessene i området er svært godt sikret gjennom fredningen etter kulturminneloven, og området er derfor ikke tatt med i KULA-oversikten.

Høringsutkastet – beskrivelse og vurdering av landskapene

Høringsutkastet starter med en innledning om landskap og kulturhistorie i Finnmark. Beskrivelsen gir en ramme for utvalget av områder og dekker også viktige historiske temaer som, på grunn av den nevnte tematiske avgrensingen, ikke nødvendigvis speiles så godt i de 15 utvalgte landskapene.

Landskapskarakteren til hvert landskap blir beskrevet gjennom en kort karakteristikk av hva som preger akkurat dette landskapet, med vekt på det kulturhistoriske innholdet. Beskrivelsen kan også handle om den delen av historien som er knyttet til tro, hendelser og tradisjoner, og til erfaringsbasert kunnskap om bruken av landskapet. I utvalget av områder har vi vært opptatt av de viktigste utviklingstrekkene og hvilke strukturer, mønstre og sentrale elementer det er mulig å oppfatte i landskapet i dag.

Videre blir det gitt en begrunnelse for hvorfor nettopp dette landskapet har nasjonal interesse, og en vurdering av hvilke viktige verdier landskapet har. Dette kan omfatte

viktige faser i historien, strukturer i landskapet, byggeskikk og arkitektur, virksomheter, hendelser, tro og tradisjon, kulturuttrykk og spor fra forhistorien.

Til slutt er det en omtale av hva området er sårbart for, hva som kan påvirke landskapskarakteren og den nasjonale interessen.

Riksantikvaren tar sikte på å ferdigstille oversikten for Finnmark i løpet av 2027. Høringsinstansene blir orientert i brev med oppsummering av høringen og endelig rapport. Landskapene vil samtidig bli lagt inn i Riksantikvarens kulturmiljødatabase Askeladden og være tilgjengelige i Riksantikvarens publikumsbase kulturminnesøk. Kartdata for landskapene kan også lastes ned fra Geo Norge, der også mye av øvrige arealdata fra offentlig forvaltning er samlet.

Merknader til høringsutkastet

Riksantikvaren ønsker alle typer tilbakemeldinger og innspill til forslaget, men ber spesielt om:

- merknader til om utvalget av landskap er dekkende, sett i fylkessammenheng
- merknader og eventuelle nye opplysninger til områdebeskrivelse, størrelse og avgrensing av de enkelte områdene, bruk av stedsnavn og annet
- merknader til hva området er sårbart for, og opplysninger om planstatus og -utvikling

Når det gjelder synspunkter på valg av landskap, understreker vi at endringer bare vil være aktuelt dersom det ligger sterke kulturmiljøfaglige argumenter til grunn.

Høringen er åpen og alle har mulighet til å sende inn kommentarer og innspill, selv om de ikke har fått høringsbrevet tilsendt. Det utarbeides også en pressemelding som kommunene kan benytte på sine hjemmesider. Høringsutkastet ligger her: ##.

Vi ser gjerne at høringsutkastet behandles politisk som grunnlag for kommunens høringsuttalelse.

I forbindelse med høringen inviterer Riksantikvaren, Finnmark fylkeskommune og Sametinget til digitale informasjonsmøter på Teams. Det vil bli holdt en orientering om KULA Finnmark der det er mulig å stille spørsmål. For at flest mulig skal få anledning til å delta arrangerer vi to informasjonsmøter: onsdag 20. januar kl. 10.00-11.30 og 21. januar kl. 13.00-1430. Påmelding sendes til ingunn.holm@ra.no innen 15. januar. Skriv hvilken dato som er aktuell. Vi sender ut Teams-lenker i etterkant av påmeldingen.

Vi viser til Riksantikvarens veileder *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Kommunal og regional forvaltning* (2019). Veilederen gir mer informasjon om hva

KULA-oversikten er, og hvordan kommunen, regional kulturmiljøforvaltning og sektormyndigheter kan forvalte kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Veilederen kan du finne via følgende lenke: https://hdl.handle.net/11250/2611211.

Riksantikvaren har også laget et enkelt informasjonsark som kommunen og andre kan bruke til formidling. Informasjonsarket kan du finne via følgende lenke: https://hdl.handle.net/11250/2651477.

Innspill sendes til postmottak@ra.no innen **1. mars 2027**. Merk innspillet med KULA-Finnmark.

Hilsen

Silje Flage Dragsund
seksjonssjef

Ingunn Holm
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Mottakere:
NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat
Kartverket
Gamvik kommune
Forsvarsbygg
Alta kommune
Verdensarvsenter for Bergkunst- Alta museum IKS
Den Norske Turistforening - DNT
Forbundet Kysten
Hammerfest kommune
Lebesby kommune
Sametinget - Sámediggi
Vardø kommune
Vadsø kommune
Nesseby kommune - Unjárgga gielda
Kystverket Troms og Finnmark
Norges fiskarlag

Porsanger kommune
Statens vegvesen
Sør-Varanger kommune
Fortidsminneforeningen - Finnmark avdeling
Finnmarkseiendommen Finnmarkkuopmodat
Sør-Varanger Museum - Grenselandsmuseet
Nordkapp kommune
Tana kommune - Deanu gielda
Karasjok kommune - Kárášjohka gielda
Måsøy kommune
Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS
Vardøhus Museumsforening
Norske Kveners forbund - Ruijan kveeniliitto
Båtsfjord Historie og Museumslag
Varanger Museum IKS
Alta Kvenforening
Kvensk Råd
Alta historielag
Forum for natur og friluftsliv - Finnmark
Naturvernforbundet i Finnmark
Kvensk institutt - Kainun institutti
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Norges arktiske universitetsmuseum - UiT
Riddoduottarmuseat
Finnmark Bondelag
Finnmark bonde og småbrukarlag
Norske reindriftsamers landsforbund
Skaiddeduottar Siida
Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms
Statens naturoppsyn SNO - Trondheim
Stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasidda / Tana og Varanger museumssiida
Kvensk Finsk riksforbund - Kveeni Suomi liitto
Mearrasiida - Sjøsamisk kompetansesenter
Finnmark fylkeskommune / Finnmárkku fylkkagielda / Finmarkun fylkinkomuuni
Vadsø historielag
SVD Musea - Ja Historjáseárvi - DSS Museums- og Historielag
Finnmark friluftsråd
Forsøl bygdelag
Gamvik museums- og historielag
Hammerfest historielag
Hasvik historielag
Kautokeino historielag

Kiberg bygdelag
Kjøllefjord og omegn historielag
Kåfjord bygdelag
Måsøy historielag
Nordkapp historielag
Nord-Varanger kvenforening
Porsanger historielag
Stiftelsen Stabbursnes naturhus og museum
Sør-Varanger historielag
Tana historielag – Deanu historjásearvi

Kopi til:
Kautokeino kommune - Guovdageainnu suohkan
Båtsfjord kommune
Loppa kommune
Hasvik kommune
Berlevåg kommune